

8e JAARGANG
NUMMER 9
OKTOBER 1972

DAAD EN GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP.

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit **VRIJWILLIGE** bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

E E N B R I T S P A M F L E T O V E R D E O O R L O G I N V I E T N A M

DE OPVATTINGEN van de Britse groep "Solidarity" staan in heel veel opzichten heel dicht bij de onze. "Solidarity" beschouwt, net als wij, de vakverenigingen als instrumenten van de kapitalistische maatschappij, die altijd instrumenten van de kapitalistische maatschappij geweest zijn. "Solidarity" ziet de partijen als burgerlijke organisaties, die de bestaande sociale orde in het politieke vlek van dienst zijn. De groep "Solidarity" is ervan overtuigd, dat de klassenstrijd van de arbeiders alleen door de arbeiders zélf kan worden gevoerd en dat in die klassenstrijd de arbeiders zélf te beslissen hebben, niet groepen, die zichzelf volkomen ten onrechte als de voorhoede of zelfs als niet meer dan de "representante" van het proletariaat beschouwen. "Solidarity" beschouwt elk van die groepen als betuttelaars van de arbeiders en deze groep keert zich dan ook met kracht tegen iedere vorm van een z.g. avantgarde. Niet alleen de Maoïsten of de Trotskisten worden om die reden fel door "Solidarity" bestreden, niet alleen iedere vorm van leninisme of neo-leninisme wordt afgewezen, maar "Solidarity" heeft zich in het jongste verleden ook tegen een groep als "Big Flame" 1) gekeerd. Het praktische optreden van die groep uit vooral Liverpool - die naar onze lezers zich wellicht nog wel herinneren, nogal actief was tijdens de Pilkington-staking - komt er naar de mening van "Solidarity" op neer, dat zij de arbeiders "wijze lessen" willen geven. "Solidarity" acht dat verkeerd, omdat daarmee toch in de praktijk de arbeiders van zélf denken en zélf handelen worden afgehouden.

De punten van overeenkomst tussen "Solidarity" en "Daad en Gedachte" springen uit het bovenstaande wel in het oog. Dat wil niet zeggen, dat er tussen "Solidarity" en ons geen enkel verschil zou bestaan. Het verband tussen denken en doen, zo komt het ons voor, wordt bij "Solidarity" nog wel eens anders gelegd dan wij het doen. "Daad en Gedachte", zo geloven wij, legt er sterker de nadruk op, dat het denken van de klasse een gevolg is van haar optreden en dat de zienswijze van de arbeiders pas door hun o p t r e d e n verandert, niet omgekeerd. Er zijn in dat opzicht binnen "Solidarity" wel verschillen. Sommige leden van de groep heb-

1) Zie over "Big Flame" "Daad en Gedachte" nummer 10 van november 1970.

ben opvattingen die duidelijk méér overeenkomst met onze zienswijze hebben dan de opvattingen van andere leden.

De verschillen die er zijn, hoe klein ook en hoe belangrijk desondanks, komen - en dat is vanzelfsprekend - het minst tot uiting, wanneer de groep "wilde" acties of het arbeidersvijandige optreden van de vakbeweging beoordeelt. In zulke gevallen, waarin iedereen met de neus op de praktijk gedrukt wordt, is er geen enkele plaats voor de restanten van wat wij zouden willen aanduiden als "een soort van idealistische filosofie". Anders is het, wanneer in de tijden waarin aan het klassenfront een betrekkelijke rust heerst, "Solidarity" zich - net als "Daad en Gedachte" - bezig houdt met algemene maatschappelijke verschijnselen.

Een voorbeeld van zo'n geval is een pamflet, dat de groep onlangs in Engeland verspreid heeft over de oorlog in Vietnam. Wat daarin gedrukt staat onderschrijven wij bepaald n i e t in alle opzichten, al moeten we daar meteen aan toevoegen, dat de kwaliteit van dit pamflet - en dat zal bij een groep als "Solidarity" geen mens verbazen - ver uitsteekt boven hetgeen van andere zijde over de oorlog in Vietnam gezegd wordt. Bijvoorbeeld van de kant van de Maoïsten of de al dan niet officiële vertegenwoordigers der 4e Internationale: de anderhalve man en een paardekop die zoals bekend de "voorhoede" van het proletariaat, o pardon, het wereldproletariaat vormen.

In het bewuste pamflet laat "Solidarity" er geen enkele twijfel over bestaan waar de verschillen liggen met die overige, daareven genoemde "voorhoede"-groepen. Van die kant, en van de kant van de Britse (en trouwens iedere) C.P. wordt het altijd zó voorgesteld alsof in Vietnam het lot van het socialisme op het spel staat, alsof de strijd die dáár gevoerd wordt een onderdeel vormt van de strijd van de arbeiders tegen het kapitaal over de gehele wereld. "Solidarity" aarzelt niet een dergelijke opvatting volledig af te wijzen. De strijd in Vietnam, zo stelt "Solidarity" volkomen terecht, heeft met socialisme of proletarische klassenstrijd geen sikkepit te maken. Wat zou, aldus de vraag die uit het pamflet naar voren komt, een eventuele overwinning van Noord-Vietnam betekenen? Zij zou, zegt "Solidarity" in geen geval als een zege van de werkende klasse kunnen worden gekarakteriseerd.

Het is duidelijk, dáár liggen de verschillen met "Solidarity" niet. Eén van de allerbeste passages van het pamflet is die, waarin geschilderd wordt hoe het bewind van Ho Tsji Minh zich in 1945 - samen met het Franse- en Britse imperialisme - tegen opstandige Noord-Vietnamese arbeiders keerde. Die geschiedenis, aldus "Solidarity", die een helder licht werpt op het werkelijke karakter van de "volkspartij" die in Noord-Vietnam de lakens uitdeelt, is in het vergeetboek geraakt of in de doofpot gestopt. Vergeten, nauwelijks opgemerkt of doodgezwegen is ook de wijze waarop de regering van Hanoi in 1956 een boerenopstand in de provincie Nghe An heeft onderdrukt. Wat "Solidarity" het het opruisen van dergelijke historische herinneringen beoogt, heeft onze instemming.

Wat wij aan 't pamflet over de Vietnamese oorlog laken is, dat het er kenmerklijk totaal geen oog voor heeft, dat 't staatskapitalisme van min of meer bolsjewistisch type, ook al blijft het duizendmaal staatskapitalisme, met de klemtoon op kapitalisme, een vooruitgang is, vergeleken met de primitieve aziatische produktiewijzen, die er in dit deel van de wereld - en niet alleen in Vietnam - nog altijd zijn. Er kan naar onze mening geen twijfel over bestaan, dat de Franse- en Amerikaanse revoluties van 1789/1792 en 1776/77 maatschappijverhoudingen hebben geschapen, die een historische vooruitgang betekenden. Er kan o.i. evenmin twijfel over bestaan, dat de slechts schijnbaar proletarische-, in werkelijkheid burgerlijke revolutie, die in 1917 in Rusland de weg vrij maakte voor 't staatskapitalisme, een stap vooruit was vergeleken met de toestanden die er in Rusland

heersten onder het regiem van adel, geestelijkheid en tsaar.

Wie op zou merken, dat de bolsjewistische heerschappij in Rusland een even grote, zo niet ergere onderdrukking betekent als het tsarisme, die ziet over het hoofd, dat de onderdrukking van het proletariaat waarvan in het huidige Rusland sprake is, pas door de strijd van het proletariaat kan worden opgeheven en dat de daar heersende, op loonarbeid berustende, kapitalistische produktiewijze voor de strijd van het proletariaat de sociale basis vormt. Wij zijn zomin tegen de Russische revolutie als wij tegen de grote Franse of de grote Britse (1641 en 1688) en Amerikaanse revoluties zijn. Wij zijn er alleen maar tegen die Russische revolutie als een proletarische revolutie te karakteriseren en het daarmee te doen voorkomen alsof Rusland in 1917 en daarna aan de spits van de arbeidersstrijd zou hebben gemarcheerd. Voor verlakkerij zijn wij nu eenmaal niet in de wieg gelegd. Wij zijn tegen Kolttschak en Denikin 2) en vóór de bolsjewiki. Maar niet omdat wij de laatste als "Communisten" of als representanten van de arbeidersklasse zien.

Wat nu Vietnam betreft: Het Nationale Bevrijdingsfront - zoals de bolsjewistische beweging zich dáár noemt - is er naar onze overtuiging wel degelijk op uit, de inwoners van dat land ergens van te bevrijden. 't Bevrijdingsfront wil de Vietnamezen bevrijden van het brok hout, waarmee eeuwenlang de boeren met gekromde rug de rijstvelden in de Mekongdelta hebben geploegd. Het bevrijdingsfront wil de Vietnamezen bevrijden van de restanten van een primitieve produktiewijze, die al generaties lang stagneert. Het wil de machinale voortbrenging invoeren, onderwijs en sociale zorg verbeteren, etc. Het bevrijdingsfront streeft er niet naar een bevrijding van de loonarbeid tot stand te brengen. Maar dat kan men het Vietnamese bevrijdingsfront evenmin "kwalijk nemen" als men het bijvoorbeeld de Franse Jacobijnen "kwalijk" zou kunnen nemen, dat zij verdedigers van de burgerlijke eigendom en representanten van de derde stand waren.

"Solidarity" verklaart, dat de oorlog in Vietnam een imperialistisch conflict is, dat Washington achter Saigon staat en dat achter Hanoi de imperialisten van Peking en Moskou opdoemen. Het is niet onjuist, maar het is slechts een bijkomend aspect, dat niets verandert aan het feit, dat de oorlog in Vietnam in de allereerste plaats gevoerd wordt om de vraag of de sociale omwenteling aldaar voortgang moet hebben dan wel dat daaraan een halt moet worden toegeroepen. Niet de imperialistische bijzaak, maar de sociale hoofdzaak verdient in de eerste plaats onze belangstelling. Het komt toch ook niet bij "Solidarity" op om zich van de Spaanse revolutie van 1936 af te keren of te ontkennen dat het destijds in Spanje om een revolutie ging, omdat de Italiaanse-, Duitse-, Russische-, Britse- en Franse imperialisten er zich ieder op hun wijze mee bemoeiden? Is de Amerikaanse revolutie geen revolutie meer omdat Frankrijk en Engeland elkaar naar aanleiding daarvan in de haren vlogen? Imperialisten bemoeien zich - uit welbegrepen eigenbelang - altijd met revoluties in achtergebleven landen waarin zij belangen hebben. Mexico, Guatemala en Cuba of de Dominicaanse Republiek zijn er de spreken- de voorbeelden van. En daaraan kan straks mogelijk Chili als voorbeeld worden toegevoegd, al is het revolutionaire bewind van Allende natuurlijk allesbehalve proletarisch of socialistisch.

Het juiste standpunt ten aanzien van Vietnam is niet, dat men geen standpunt in moet nemen. Voor de klassenstrijd in West-Europa, dat zijn we volledig met "Solidarity" eens, heeft noch de overwinning van Hanoi, noch die van Saigon betekenis. Het argument van de bolsjewiki (en van Lenin destijds) dat iedere slag die aan het imperialisme wordt toegebracht een overwinning van het socialisme

2) Kolttschak en Denikin waren twee tsaristische generaals, die van verschillende zijden optrokken tegen de rode legers.

zou zijn, is een vals argument. Wij zijn niet voor een zege van Hanoi, omdat wij die als een zege van het socialisme zien, wij zijn voor een zege van Hanoi, omdat wij die als een zege van het staatskapitalisme beschouwen. Dat standpunt zal ons er derhalve niet van weerhouden het regiem van Hanoi zo bitter te kritiseren als het dat in onze ogen verdient.

Het pamflet van "Solidarity" over Vietnam is een goede knuppel in het leninistische hoenderhok. Het schiet tekort, omdat het een slechte sociale analyse biedt (of geen analyse) van datgene wat er zich in Vietnam (of Bangla Desh, of Cuba en Guatemala, noem maar op) voltrekt. Zonder een dergelijke analyse echter kan niet goed begrepen worden, wat er zich in Vietnam voltrekt. Juist onze analyse beschouwen wij als de basis van zowel onze huidige kritiek, die we bepaald niet willen verzwijgen, als van de kritiek die we in de toekomst ongetwijfeld zullen leveren. Na een overwinning van Hanoi zullen wij ongetwijfeld aan de kant der Vietnamese arbeiders en tegenover de Vietnamese regering van het bevrijdingsfront staan. Wij staan - om alle onduidelijkheid te vermijden - ook tegenover het Vietnamese bevrijdingsfront inzake die gebeurtenissen van 1945 en 1956, die door "Solidarity" nog weer eens zijn opgehaald. Wij zeggen ook, dat de in ontwikkeling zijnde staatskapitalistische bureaucratie van Noord-Vietnam een Noord-Vietnamese zege niet bepaald bevordert en dat (zoals in het verleden ook al gebleken is) oorlogvoering van onder op, met de partisanenmethode en revolutionaire strategie, waarbij de bevolking zelf meer betrokken is, grotere successen oplevert dan oorlogvoering met regulaire legers, waaraan ook Hanoi op grond van het klassenkarakter van zijn regiem, toch duidelijk voorkeur geeft. Wij zien heel duidelijk dat de troepen van Hanoi (1945 en 1956 bewijzen het) net zo tegen de arbeiders en boeren optreden als Trotzki's legers in 1921 optraden tegen de eilandvesting Kroonstad. Wij staan naast die van Kroonstad, tegenover de bolsjewiki. Dat lijkt op het eerste gezicht een wat tegenstrijdige positie. Maar dat komt alleen maar omdat de historische ontwikkeling zich nu eenmaal op tegenstrijdige wijze voltrekt. De eis de illusies (van de leninisten bijvoorbeeld) op te geven, wil niet zeggen, dat men de ogen moet sluiten voor de historische realiteit. Integendeel! In de historische werkelijkheid kan men de bodem vinden, waaruit dat soort illusies als onkruid omhoog schieten. En pas wanneer men die bodem, dat wil zeggen de oorsprong der illusies kent kan men ze bestrijden, hetgeen niet anders betekent, dan ze als datgene te ontmaskeren, wat ze werkelijk zijn.

=====

=====

M A R T E L G A N G .

Door 't wekkerwerktuig wreed
gewekt
bij 't eerste grauwe ochtendgloren,
werpt hij nog rillend van de schrik,
de warme dekens van de oren,
en in het vale morgenlicht
wast hij zijn handen en gezicht
en slobbert dan met tegenzin
een oud stuk brood met thee erin,
dan gaat hij, gapend, morgenziek,
zijn martelgang naar de fabriek.

Als reactie op de radio- en t.v.-
uitzending "Van Onderen" van de
VARA, stuurde de heer J. Welles
uit Veenendaal nevenstaand rijmpje.
Wij namen het over uit de NA-KIJK-
krant, die er over bovengenoemde
uitzending is uitgegeven.

Red. D. en G.

=====

H E T L E V E N B E G I N T B I J D E P E N S I O N E R I N G

"HET LEVEN BEGINT BIJ 40" is 'n stichting, die zich ten doel stelt werkloze hoofdarbeiders (deze terminologie is natuurlijk niet van ons) weer aan een werkring te helpen. Secretaris van deze stichting is mr. F.J. Domela Nieuwenhuis. Deze heer nu heeft zich volgens het Amsterdams Dagboek van "Het Parool" van donderdag 7 september, als volgt uitgelaten over het denkbeeld van pensionering op 60-jarige leeftijd:

"Wie betaalt dat vervroegd pensioen? Wie betaalt de verhoging, nodig, omdat die mensen vijf jaar korter aan hun pensioenen kunnen bouwen? Men streeft hoe langer hoe meer naar een recht op consumptie in plaats van naar een recht op arbeid. Je moet niet de vrijetijdsbesteding als een levensvervulling zien, maar je werk."

Natuurlijk is de heer Domela Nieuwenhuis geen arbeider. De stichting waarvan hij secretaris is bemoeit zich trouwens ook niet met arbeiders, doch spant zich alleen in voor mensen, die krachtens hun plaats in het productieproces niet tot de arbeidersklasse kunnen worden gerekend, ook al is hun inkomen wellicht niet veel groter of zelfs kleiner dan dat van een arbeider. En dat de heer Domela Nieuwenhuis er geen idee van heeft hoe een arbeider leeft, werkt, denkt en voelt, valt duidelijk uit zijn uitlating te beluisteren.

Wij zouden deze secretaris van bovengenoemde stichting willen vragen of hij ooit wel eens een dag een arbeider aan de lopende band heeft bezig gezien. Of hij begrijpt wat het zeggen wil om elke dag weer, jaar in jaar uit dezelfde handeling te moeten verrichten in een steeds opgevoerd tempo. Charlie Chaplin heeft in zijn film "Modern Times" duidelijk laten zien waartoe dergelijke arbeid kan leiden.

Je moet je werk als een levensvervulling zien, zegt de heer Domela Nieuwenhuis. Natuurlijk, de vroegere ambachtsman kon nog plezier hebben in zijn werk, maar de moderne industrie-arbeider? Die kan om een dergelijke uitlating alleen maar lachen. Die wéét, dat hij elke ochtend (of middag, of avond) "ongeschoren en met de pest in zijn lijf" weer naar zijn bedrijf sjokt, waar de prikklok zijn komst registreert en fluit of bel hem naar zijn band of machine jaagt. Die weet óók, dat hij altijd beleefd tegen bazen en directeuren moet zijn, dat hij ja meneer en nee meneer moet zeggen, terwijl hij zelf met jij en jou wordt aangesproken. Elke arbeider ervaart dagelijks, dat hij meteen gereed moet staan wanneer 'n baas of directeur hem wil spreken, doch dat hij, wanneer hij eens de directeur wil spreken, moet wachten tot het deze zint hem te ontvangen. Want naar een arbeider ga je gewoon, maar naar een baas ga je niet, die ontvangt. Elke arbeider kan de heer Domela Nieuwenhuis vertellen, dat de arbeiders geen enkele zeggenschap hebben over de door hen vervaardigde producten. Ook op het beleid kunnen ze geen enkele invloed uitoefenen. Wel zijn zij echter de dupe wanneer het beleid faalt.

Dit alles is niets nieuws. Vele boeken, rapporten en studies daarover zijn reeds gepubliceerd, maar tot het universitaire hoofd van de heer Domela Nieuwenhuis is het nog niet doorgedrongen. Die wil ons nog steeds tot onze vijftenzestigste jaar laten werken en wil dan ook nog dat we daarin onze levensvervulling zien. Voor de heer Domela Nieuwenhuis moge het leven bij veertig beginnen, voor de moderne industrie-arbeider ligt het anders. Voor hem begint het leven niet bij 40 maar bij zijn pensionering. Tot dan kan hij zijn eigen leven niet leiden. Hij is tot dan niets anders dan een loonslaaf, een ondergeschikte, die slaafs heeft te gehoorzamen en te zorgen, dat de arbeidsprestatie van die aard is, dat de rentabiliteit van het geïnvesteerde kapitaal niet in gevaar komt. Daarom zegent een

arbeider de dag dat hij niet meer hoeft. Dat hij eindelijk eens kan doen waar hij zin in heeft en wat hem interesseert. Dan is hij eindelijk verlost van die economische dwang, die hem vijftig jaar lang naar de fabriek deed sjokken. En hoe een arbeider wel denkt over zijn bazen, over de ondernemers, valt te lezen in een gedicht, dat de VARA ontving als reactie op de radio- en t.v.-uitzending "Van Onderen". Wij zullen het gedicht na dit stukje laten volgen.

De heer Domela Nieuwenhuis maakt zich er zorgen over waar het geld voor een vervroegde pensionering vandaan moet komen. Welnu, volgens het artikeltje over de stichting "Het leven begint bij 40" in het Amsterdams Dagboek kosten 100 werkloze hoofdarbeiders de gemeenschap 1 miljoen gulden per jaar. Dat komt neer op 10.000 gulden per werkloze per jaar. Als nu het aantal werklozen ongeveer overeenkomt met het aantal 60 tot 65-jarigen, dan zou men dus zonder bezwaar de pensioengerechtigde leeftijd op 60 jaar kunnen stellen en dan zou men een pensioen van 10.000 gulden kunnen uitkeren. Nu weten we niet hoe die verhouding ligt, maar mocht onverhoopt 't aantal werklozen iets lager liggen dan het aantal 60 tot 65-jarigen, dan zou men die pensioengerechtigde leeftijd iets minder kunnen verlagen en in het omgekeerde geval zelfs iets meer dan vijf jaar. Het is alleen maar een kwestie van rekenen. Nu zal ook de heer Domela Nieuwenhuis ongetwijfeld goed kunnen rekenen. Maar... het bedrijfsleven moet natuurlijk terug kunnen grijpen op een arbeidsreserve waneer 't daar behoefte aan heeft. En de heer Domela Nieuwenhuis wil wel iets doen voor "in zorgen verkerende werkloze hoofdarbeiders", maar natuurlijk mag daarbij in geen enkel opzicht de macht en de winstmogelijkheden van het kapitaal worden aangetast.

=====

S O C I A A L G E V O E L .

Er is er géén met sociaal gevoel.
Doorlopend zijn zij bezig uit te kienen,
't Zijn schoften met één en 't zelfde doel,
Hoe zij aan jou nog meer kunnen verdienen,
Hoe of zij zich nog meer kunnen verrijken
Door jouw prestatie of door nog minder loon.
En als het moet dan gaan zij over lijken.
Hun sociaal gevoel, het is een hoon.

Meestal zijn hun tongen van fluweel
Met zoete klank en altijd vol begrip,
Maar het venijn steekt achter in hun keel,
Dat spuwen zij als het maar even tegen zit.
Want jij bent toch de hele kleine man,
Die zij alleen maar willen breken.
Pas jij niet netjes in hun duister plan,
Dan zullen zij zich heus wel wreken.

Zij zijn en blijven nimmer te vertrouwen.
Alleen gedwongen geven zij iets toe.
Zij geven uit zichzelf niets uit hun klauwen.
Ze doen maar, Vragen nooit waarom of hoe.
Wie of nu de dupe wel zal worden
Deert hen geen lor, als zij het maar niet zijn.
Zij krijgen vast niets minder op hun borden.
Hun sociaal gevoel, het is maar schijn.

Engel Schepers.

DE STRIJD VAN DE ARBEIDERS EN DE
VERANDERING VAN HUN BEWUSTZIJN

ALTIJD WEER hebben wij betoogd, dat niet hun bewustzijn de arbeiders strijdvast maakt, maar dat omgekeerd als gevolg van hun strijd een verandering in hun bewustzijn, dat wil zeggen in hun manier van denken en in hun gebruikelijke opvattingen optreedt. De voorbeelden die dat aantonen zijn er te kust en te keur. Neem nou bijvoorbeeld dat geval van die Engelse vrouwen, die op 17 maart j.l. de schoenfabriek te Fakenham bij Norfolk in Engeland bezetten. Niemand is er die beweren kan, dat deze arbeidsters, die om een bedrijfssluiting te voorkomen zowel het voorbeeld van Plessey als dat van de U.C.S. volgden, zich altijd al druk hadden gemaakt over de problemen van de klassenstrijd. Het tegendeel zelfs was het geval. Het waren voor 't meerendeel huisvrouwen die al tegen de middelbare leeftijd liepen, brave echtgenoten, goede moeders voor hun kinderen, gedweë en trouwe leden van de vakbond voor de schoen- en lederindustrie en op geen stukken na bijzonder politiek geïnteresseerd.

Over de betekenis van een zelfstandig arbeidersoptreden had geen hunner nog ooit zich het hoofd gebroken en omtrent de werkelijke betekenis van de vakbeweging koesterden zij vrijwel allemaal de meest overdreven illusies. Maar ja, wat doe je met zijn vijfenveertigen als de baas opeens van plan is het bedrijf dicht te gooien omdat hij "in de rode cijfers" is gekomen, zoals dat heet? Onwillekeurig herinner je je dan, dat je toch wel eens iets gelezen hebt van die arbeiders in Schotland aan wie iets dergelijks overkwam en die toen op hun manier probeerden om er iets tegen te doen. Als het weekloon thuis niet gemist kan worden, dan moet je wel. Zo geschiedde het, dat de schoenmaaksters van Fakenham vertwijfeld bezit namen van de werkplaatsen en zich niet van de wijs lieten brengen, toen de leiders van hun vakbond - naar één hunner later verklaard heeft - hun kwamen vertellen, dat "ze zich nu niet moesten aanstellen als een troep dwaze meiden en dat ze maar beter binnen een week het fabrieksgebouw weer dienden te verlaten."

De vakbondsbestuurders hadden goed praten. De vrouwen hoorden uit hun mond geen beter idee of een andere oplossing. En dus barricadeerden ze de deuren, zoals ook de arbeiders van de Plessey-fabriek hadden gedaan en ze dachten bij zichzelf, zonder daaraan voorlopig nog één verdere konsekwentie vast te knopen: laat die bestuurders maar barsten; het is ónze job waar het om gaat en niet de hunne.

Het was een even spontane als voor de hand liggende reactie, maar zij had natuurlijk niets uitstaande met een bepaalde opvatting omtrent het wezen van de vakbeweging, noch sproot zij voort uit een inzicht in de betekenis van de zelfstandige arbeidersstrijd. De arbeidsters in Fakenham deden wel iets, dat strijdig was met de beginselen van de vakbondstaktiek, maar daar gaven ze zich totaal geen rekenschap van. Ze voelden er niets voor om die adviezen van hun bestuurders op te volgen, maar hun illusies over de vakbeweging waren praktisch nog ongeschokt.

Dat ze die illusies nog altijd koesteren, bleek wel uit het feit, dat ze na drie en een halve week bezetting, besloten zich tot het landelijk bestuur van hun organisatie te richten. Op 11 april 1972 schreven ze met elkaar keurig een brief waarin ze verzochten om een officiële erkenning van hun actie, welke er toe zou kunnen leiden, dat ze een stakingsuitkering ontvingen.

Het antwoord van landelijk bondssecretaris Tom Moore, dat letterlijk en volledig werd afgedrukt in het britse dagblad "The Guardian" van 15 juni j.l. moet voor de bewuste arbeidsters wel bijzonder teleurstellend zijn geweest. Tom Moore begon er natuurlijk mee, dat het verzoek van de vrouwen door het landelijk bestuur

van de bond langdurig en ernstig was overwogen. Echter, zo ging Tom Moore verder, van een inwilliging van het verzoek kon naar het oordeel van het landelijk bestuur toch bepaald niets komen "omdat een bezetting nu eenmaal indruiste tegen de beginselen van de vakbeweging". Wat de vakbond nou wel wilde doen, dat was de uitbetaling van de werkloosheidsuitkering voortzetten. En dat betekende dan, dat de vrouwen in Fakenham door Tom Moore werden afgescheept met £ 1.50 (plus minus f. 12,- in de week!).

Midden juni, toen een verslaggever van "The Guardian" het bezette bedrijf bezocht, bleek er zich in de denkbeelden van de vrouwen ten opzichte van de vakbeweging een verandering te hebben voltrokken. Een van de voorvrouwen, de 50-jarige Nancy McCarth verklaarde: "Mij vertegenwoordigt die man niet meer!"

De verandering, die zich na maanden van gezamenlijke strijd, een gezamenlijke bezetting en een gezamenlijke "work-in", waarbij ceintuurs, blouses en rokken gemaakt werden, die de staaksters verkochten om zich weer nieuw leer te kunnen aanschaffen, in hun denken had voltrokken, was toen aan de vrouwen zelf ook wel bewust geworden. Ze legden tegenover journalisten die in de bezette fabriek een kijkje kwamen nemen de nadruk op het feit, dat ze alles zélf in onderling overleg beslisten en bedisselden en ze spraken er ook over, dat ze allerlei andere zaken met andere ogen waren gaan zien.

Nancy McCarth vertelde onder meer: "Ik heb mijn leven lang altijd op de Conservatieven gestemd bij de verkiezingen, dat zal ik nooit meer doen." Nancy bedoelde: die lui zijn verantwoordelijk voor de achteruitgang van de werkgelegenheid en de bedrijfssluitingen, waarvan overal in Engeland sprake is. Nancy zweeg er over, of liet althans in het midden, waarop ze nu voortaan wél zou stemmen. Op Labour waarschijnlijk, denken wij. Of dat dan zo'n verbetering zal geven voor Nancy, als die weer eens aan het bewind zouden komen? Nee, natuurlijk niet. Maar dat zal Nancy stellig wel bespeuren. Dan zal er opnieuw een verandering in haar denken optreden. Des te sneller, wanneer de toekomstige Labourpremier, het net als Attlee en Harold Wilson in zijn hoofd zou halen een soortgelijke actie van de vrouwen met behulp van militairen te willen breken.

Eer het zover is, zal Nancy en zullen anderen het wel niet willen geloven. De ervaring is en blijft de leermeesteresse van de arbeiders. En de ervaring is niet alleen een harde leerschool, maar ook een die nu eenmaal veel tijd kost. De verandering in het bewustzijn is nu eenmaal een langdurige zaak. Maar juist daarom voltrekt zij zich ook met des te meer grondigheid.

De eigen actie veranderde de vrouwen in Fakenham. Dat is iets, wat al de propaganda van zogenaamd "linkse" voorhoeden tevoren nog nooit bewerkstelligd had. Maar ja, die "voorhoeden" vertelden ook nooit iets anders, dan dat je je er van bewust moest worden, dat de vakbeweging "geradicaliseerd" moest worden van onder op. Voor die vrouwen daar in Fakenham, met hún ervaring gewoon iets om te schateren. Nog afgezien van het feit, dat er geen vakbond in Engeland - maar elders evenmin - bestaat, die bij dreigende bedrijfssluiting ooit iets anders heeft gepresteerd dan goedkeurend knikken zodra er maar sprake was van een soort van afvloeiingsregeling. De vrouwen in Fakenham echter hebben, zo goed als de arbeiders van Plessey, van Fisher-Bendix en van Allis-Chalmers de werkgelegenheid grotendeels behouden. En ze weten zelf opperbest, dat dit al meer is dan de edelachtbare heer Tom Moore ooit heeft gepresteerd.

=====

Willen zij, die achter zijn met het betalen van een financiële bijdrage voor "Daad en Gedachte" dat zo spoedig mogelijk in orde maken? Het zou ons spijten hen van onze lezerslijst te moeten afvoeren.

O P Z I J N K O P G E Z E T O F N I E T ?

EEN VAN onze lezers zond ons een citaat toe, dat ontleend is aan een beschouwing, die de heer Paul Bauduin, een bekend autoriteit op het gebied van het marktonderzoek, op 15 augustus j.l. publiceerde in "Het Financiële Dagblad". Het citaat luidt als volgt:

"Zodra een arbeider het goed genoeg heeft, verandert hij in een kapitalist (-je, voor mijn part). In dat voorbeeld voor alle kapitalistische samenlevingen, de Verenigde Staten, zijn de vakverenigingen de sterkste steunpilaren van het kapitalisme. Onze vakbondsjongens zijn nog niet zo ver, maar wij lopen nu eenmaal in alles een beetje achter. Als de nood aan de man komt, zullen de leden de leiders wel duidelijk maken wat er van hen verlangd wordt."

De lezer die ons dit citaat toezond, voorzag het zijnerzijds ook van een kort maar krachtig commentaar. Hij schreef er onder:

"Leuk citaat hè? De zaken op z'n kop gezet!"

Wij zijn het met inzender volledig eens, dathet een leuk citaat is, bijzonder geschikt ook om er een paar overpeinzingen aan op te hangen. Maar wij vinden niet bepaald, dat de heer Bauduin de zaken "op zijn kop gezet" heeft. Niet met alles wat hij beweert zijn wij het eens, ja, we zijn het zelfs volledig oneens met hem. Maar dat komt alleen doordat de heer Bouduin naar onze mening niet ziet, wat hij ziet. Zijn waarnemingen op zichzelf zijn zo gek nog niet. Zijn beschrijving ervan deugt niet. Alleen al die arbeider, die in een kapitalist veranderen zou is daar een voorbeeld van, en toch..... ook daar heeft de heer Bauduin wel degelijk goed wáárgenomen. Laten wij, ter verduidelijking van onze zienswijze, het citaat op de voet volgen.

- Zodra een arbeider het goed genoeg heeft verandert hij in een kapitalist of desnoods een kapitalistje.

Een kapitalist is iemand, die, als eigenaar van productiemiddelen, optreedt als koper van arbeidskracht en producent van hem toebehorende waren, waarin de door de arbeiders voortgebrachte meerwaarde is belichaamd. Een kapitalist is de verkoper van die waren, hij is géén verkoper van arbeidskracht. De arbeider daarentegen is verkoper van arbeidskracht. Zodra hij als k o p e r van arbeidskracht gaat optreden is hij kapitalist, maar op hetzelfde ogenblik is hij geen arbeider meer. Als het juist was wat Bauduin beschrijft, als werkelijk arbeiders die "het goed gaat" (zoals hij dat noemt) kapitalisten zouden worden, dan zou er geen arbeidskracht meer overblijven om te kopen en dan zou het met het kapitalisme gauw gedaan zijn. En wat bedoelt de schrijven van de beschouwing eigenlijk met "arbeiders die het goed gaat"? Niets anders waarschijnlijk, dan dat hun levensstandaard behoorlijk gestegen is vergeleken met de levensstandaard van vroegere arbeidersgeneraties. Dat is de meest ongelukkigste maatstaf die men aan kan leggen. Om te weten of een arbeider het goed gaat, moet men zijn levensstandaard vergelijken met de levensstandaard van de kapitalist.

Allemaal onzin dus, die eerste zin. Maar..... onzin, die een bepaalde zin heeft. Deze namelijk, dat een arbeider een steeds groter aandeel van het door de arbeidersklasse geproduceerde nationale product verlangt. Als een arbeider vandaag één van zijn behoeften bevredigd ziet, dan heeft hij morgen een andere behoefte. Dat is volkomen juist. Dat juist het streven van de arbeider om die alsmaar nieuwe behoeften te bevredigen hem in tegenstelling tot de bestaande maatschappij

voert, dat ziet de heer Bauduin niet. Het streven zélf heeft hij juist waargenomen. Hij noemt dat een kapitalistisch streven, omdat hij met het woord kapitalisme zoiets verbindt als "een streven naar steeds maar meer". Dat is een onzuivere beschrijving. Zowel de arbeider als de kapitalist willen steeds nieuwe behoeften bevredigen. De kapitalist doet dat door zich de door de arbeiders geproduceerde meerwaarde toe te eigenen. Dat doet de arbeider niet en hij kan het niet, ook als hij het zou willen. Want alleen de wil naar "meer" maakt hem nog niet tot een kapitalist. Integendeel, dat is nou juist het merkwaardige van het kapitalisme, de wil naar meer maakt de arbeider opstandig en doet hem in verzet komen.

- In de Verenigde Staten zijn de vakverenigingen de sterkste steunpilaren van het kapitalisme.

Een volkomen juiste bewering, die wij volledig onderschrijven.

- Onze vakbondsjongens zijn nog niet zo ver, maar wij lopen nu eenmaal in alles een beetje achter.

De heer Bauduin vergist zich in "onze" vakbondsjongens. Ze zijn wél zo ver, dat wil zeggen, ze behoren ook hier tot de sterkste steunpilaren van het kapitalisme. Hij doet ze gewoon onrecht. Dat komt, omdat er tussen de Amerikaanse vakbeweging en die in West-Europa nu eenmaal dit verschil bestaan, dat de Europese vakbeweging bepaalde tradities heeft, die de Amerikaanse vrijwel nooit gekend heeft. De Europese vakbondsjongens moeten rekening houden met de vakbondsmythe. Die ontbreekt in de Verenigde Staten. Dat "rekening houden met de vakbondsmythe" maakt de Europese vakbeweging niet minder tot dienaar van 't kapitaal. Integendeel: hoe zorgvuldiger de Europese vakbeweging de vakbondsmythe in ere houdt, des te beter misleidt ze de arbeiders, des te beter dient ze de kapitalistische belangen.

Bedoelt de heer Bauduin met zijn opmerking, dat wij hier nu eenmaal een beetje achterlopen, dat de Europese vakbondsleiders op de duur net worden als de Amerikaanse? In wezen zijn ze het al. Maar naar de vorm dan ook? Daar zeggen wij geen ja en geen nee op. Het is mogelijk, het kan ook best zijn van niet. Dat hangt van de ontwikkeling van het kapitalisme en alles wat daarmee verband houdt af. Er zijn zeker tendenzen, die de Europese vakbeweging in de richting van de Amerikaanse drijven. Er zijn ook tendenzen die dat tegenwerken. Met meer of minder het kapitalisme dienen heeft dat niets te maken.

- Als de nood aan de man komt zullen de leden de leiders wel duidelijk maken wat er van hen verlangd wordt.

Die uitspraak van de heer Bauduin vinden wij niet helemaal duidelijk. Bedoelt hij, dat op de duur de Europese arbeiders er bij hun leiders op aan zullen dringen op "kapitalistische wijze met de kapitalisten zaken te doen"? Als dat zo mocht wezen, dan ziet de heer Bauduin volledig over het hoofd, dat de arbeiders in Amerika dat ook niet doen. Bedoelt de heer Bauduin, dat de arbeiders de vakbonden duidelijk zullen maken, welke behoeften ze bevredigd willen zien? Dat doen de arbeiders hier al lang, net zoals de Amerikaanse arbeiders dat doen. Noch de vakbondsleiders hier, noch de vakbondsleiders in Amerika doen daar ook maar iets op uit. Weet de heer Bauduin niet, dat de arbeiders in Amerika barsten van de kritiek op de vakbeweging? Heeft hij er ooit wel van gehoord, dat er ook daar in toenemende mate van "wilde" stakingen sprake is? Weet hij, dat de arbeiders van Ford, Chrysler en General Motors het bloed van wijlen Reuther wel konden drinken?

De heer Bauduin, dat blijkt uit iedere zin, hoeft van hetgeen zich in de wereld van de arbeiders afspeelt, totaal geen kaas gegeten. Maar of men - we herhalen - beweren moet dat hij de zaken precies op z'n kop zet, dat betwijfelen wij. We zijn geneigd om te zeggen van niet.

=====

N O G M A A L S : D E B E Z E T T I N G
V A N F I S H E R - B E N D I X

IN ÉÉN VAN de voorafgaande nummers van "Daad en Gedachte" hebben wij al het een en ander meegedeeld over de bezetting van de Fisher-Bendixfabriek in de Engelse industrieplaats Kirkby nabij Liverpool. Wij zegden toen onze lezers toe op de gebeurtenis te zullen terugkomen. Wij hadden daarvoor een dubbele reden. In de eerste plaats viel er over het optreden van de arbeiders méér te vertellen dan in de toen beschikbare ruimte mogelijk was. In de tweede plaats heeft de bezetting van de Fisher-Bendixfabriek de Groot-Brittannië geleid tot 'n nogal heftige discussie tussen twee verschillende groepen en het is interessant om ook daaromtrent het een en ander mee te delen.

Wie onze voorgaande beschouwing ("Bedrijfsbezettingen in Groot-Brittannië", "Daad en Gedachte" van juli 1972, blz. 12 e.v.) heeft gelezen, zal zich herinneren, dat de Fisher-Bendixfabriek niet s p o n t a a n werd bezet. De actie - we hebben er in het bewuste opstel al op gewezen - werd v o o r b e r e i d . Zoals we vertelden, stuurden de arbeiders delegaties rond, die elders eens moesten gaan rondneuzen hoe of de arbeiders dáár de zaken aanpakten. Ze deden dat omdat het geen geheim meer was, dat het concern, dat de Fisher-Bendixfabriek exploiteerde het voornemen koesterde om het bedrijf te sluiten. In de allerjongste tijd had de directie het aantal werknemers al voortdurend verminderd. Het was een aanloop tot een volledige stopzetting der productie, waarover ook al openlijk was gesproken. Het was min of meer bekend, dat de directie een sluiting tegen medio mei in haar hoofd had.

De arbeiders van de Fisher-Bendixfabriek verkeerden dus min of meer in precies dezelfde positie als waarin voor hen reeds de arbeiders van de Upper Clyde Shipyards in Schotland, de arbeiders van het Schotse bedrijf van Plessey en de arbeiders van de fabriek van Allis-Chalmers in Mold waren komen te verkeren. Niet alleen naar Mold - gelijk we in ons julinummer schreven - gingen de delegaties, maar ze ondernamen ook de verre reis naar Schotland om met hun mede-arbeiders van de U.C.S. en van Plessey te praten. Toen die delegaties terugkwamen in Kirkby en verslag uitbrachten, kwam het personeel van Fisher-Bendix min of meer tot een gemeenschappelijk standpunt. Dat kwam hierop neer, dat er totaal niets gevoeld werd voor een "work-in" zoals de shopstewards van de U.C.S. die op touw hadden gezet. Wie nog weet hoe weinig democratisch het bij die "work-in" toeging en wie nog weet welk een felle kritiek daarop door de U.C.S.-arbeiders werd geleverd, zal zich daarover niet verbazen.

Ook de praktijk van de arbeiders der Allis-Chalmersfabriek in Mold bleek voor de arbeiders van de Fisher-Bendixfabriek niet zo aantrekkelijk. Ook dat behoeft geen verbazing te wekken. Weliswaar had het personeel van Allis-Chalmers in Mold niet het voorbeeld van de U.C.S. gevolgd, maar 't voorbeeld van de Plessey-arbeiders in Alexandria, maar hun navolging was toch eigenlijk niet meer dan een uiterlijke navolging. Waarin de actie in Mold met die te Alexandria overeenstemde, was 't feit, dat in beide gevallen de fabriek w e r k e l i j k werd bezet, iets waarvan bij de scheepswerven geen sprake was. Daarmee hield echter iedere overeenkomst op. De arbeiders van Plessey in Alexandria dopten zélf hun boontjes en bespraken ieder onderdeel van hun actie in een gezamenlijke bijeenkomst in het bezette bedrijf. Dat deden de arbeiders van Alles Chalmers allerminst. Nadat ze de fabriek in bezit hadden genomen, lieten ze het voeren van besprekingen met de directie aan één hunner over. Die ene was toevallig (of niet

toevallig) de plaatselijke vertegenwoordiger van de vakbeweging en hij ontpopte zich als een collega, wien vakbewegingspraktijken allerminst vreemd waren. Over de gang van zaken bij de onderhandelingen stelde hij zijn collega's niet of nauwelijks op de hoogte en het beslissende gesprek werd tenslotte gevoerd, zonder dat daarbij ook maar één direct vertegenwoordiger van de bezetters tegenwoordig was.

De arbeiders van Fisher-Bendix voelden meer voor het voorbeeld van Alexandria. Net als de Plessey-arbeiders waren ze er daarbij van overtuigd, dat ze contact moetsen opnemen met vertegenwoordigers van het personeel in andere fabrieken van hetzelfde concern en ook, dat ze ervoor moesten zorgen, dat de directie hen niet in een bij voorbaat verloren positie kon manoeuvreren.

Al dit overleg van tevoren - waarvan wij door mededelingen van enkele Fisher-Bendix-arbeiders zelf op de hoogte zijn - borg natuurlijk een groot gevaar in zich. Het gevaar namelijk, dat de directie van de plannen van de arbeiders kennis zou krijgen. In ieder bedrijf werken nu eenmaal arbeiders, die er graag op uit zijn om bij de baas een wit voetje te halen, of die als loslippig en onbetrouwbaar kunnen worden aangemerkt. De arbeidersklasse bestaat nu eenmaal niet uit engelen en geen van de menselijke zwakheden is haar vreemd.

Om 't uitlekken van de plannen te voorkomen werden deze alleen maar besproken met een strikt vertrouwde kern. Dat gebeurde ook niet binnen de fabriek, maar daarbuiten. Lang niet alle arbeiders wisten derhalve wat de bedoeling was, al waren het er tenslotte toch wel veel. Zij die er wél van af wisten echter wisten toch ook weer niet alles. Besloten werd namelijk, dat het tijdstip waarop tot de bezetting van de fabriek zou worden overgegaan binnen een heel klein kringetje van ingewijden zou worden vastgesteld en dat de overige arbeiders in actie zouden komen op een teken van een van de leden van dat kringetje.

Zelfs die voorzorgsmaatregelen waren de ingewijden bij Fisher-Bendix nog niet genoeg. Als extra voorzorgsmaatregel besloten ze rond hun geheime plannen een soort van rookgordijn op te trekken. Ze verzonnen een afleidingsmanoeuvre om de directie om de tuin te leiden. Die afleidingsmanoeuvre bestond hierin, dat er voor de schijn net gedaan werd of men serieus met de directie wilde praten over een door haar in elkaar getimmerde afvloeiingsregeling. De directie maakte bekend, dat de productie eind mei zou worden stilgelegd, maar ze wilde tevens in overleg met de shopstewards tot aan die datum toe voortdurend de personeelssterkte verder inkrimpen. De shopstewards, die in het complot zaten en er zelfs de ziel van vormden, verklaarden zich bereid op 5 januari het eerste gesprek met de directieleden over dat afvloeiingsschema te voeren.

De shopstewards redeneerden bij zichzelf: "Als wij ons daartoe niet bereid verklaren snapt de directie onmiddellijk, dat wij wat anders in de zin hebben. Als we voor de schijn de uitnodiging tot een gesprek aanvaardden dan zal dat vermoeden niet bij de directie opkomen." dat alles betekende natuurlijk wel, dat die datum van de 5e januari, die voor 't eerste gesprek was vastgesteld, meteen ook de datum van de bezetting moest worden. Zou die namelijk op die datum niet geschieden, dan zou - als men zijn bedoelingen verborgen wilde houden - als gevolg van het overleg, het ontslag van een aantal mede-arbeiders een onontkoombaar feit worden.

Zo als de shopstewards het beraamd hadden, zo is het ook gebeurd. Op het moment, dat op die middag van de 5e januari de deur van de directiekamer zich achter de onderhandelaars sloot werd het afgesproken teken gegeven. Daarop kwamen de ingewijde arbeiders in beweging, die van stonde af aan de niet-ingewijden meesleepen.

Het is deze gang van zaken geweest, die voor de groep "Big Flame" aanleiding heeft gevormd om de bezetting van de Fisher-Bendixfabriek tot onderwerp te maken van een polemiek met de groep "Solidarity". "Solidarity" verklaarde: "Na alles wat de bezetters van Fisher-Bendix ons verteld hebben, kunnen wij de bezet-

ting van deze fabriek onmogelijk meer een spontane arbeidersactie noemen." de reactie van "Big Flame" was nogal merkwaardig. Deze Liverpoolse groep beweerde namelijk: "De bezetting van Fisher-Bendix is wél spontaan gebeurd. De lezing van 'Solidarity' - notabene van de Fisher-Bendix-bezitters zélf afkomstig - is onjuist. De bezetting moet eenvoudig spontaan gebeurd zijn, dat kán niet anders!"

"Solidarity" antwoordde: "Waar staat in hemelsnaam, dat het alleen maar zo kan en zó moet als "Big Flame" beweert? Moet de werkelijkheid verdraaid worden, alleen maar vanwege het feit, dat "Big Flame" een soort van "spontaniteitscomplex" heeft? Het is ongetwijfeld juist, dat praktisch het zelfstandige optreden van de arbeiders, dwars tegen het optreden van de vakbeweging in, geheel spontaan geschiedt. Maar moeten wij daarom de waarheid geweld aandoen? Of moeten wij van deze nieuwe en verrassende waarheid bij Fisher-Bendix uitgaan en bezien wat of zij ons te vertellen heeft?"

In haar antwoord aan "Big Flame" schetste "Solidarity" nog eens uitvoerig de gang van zaken bij de bezetting, zoals zij die van de betrokkenen zelf gehoord had. "Solidarity" deed dat met een overvloed aan details, die allemaal precies in elkaar pasten en die er geen twijfel over lieten bestaan, dat haar relaas van de gebeurtenissen exact was, het relaas van "Big Flame" daarentegen "geromantiseerd" was, als het ware naar het standpunt van de "spontaniteit" was toegeschreven. Een dergelijk verslag, zo verklaarde "Solidarity", daar hebben we niets aan. Als bepaalde gebeurtenissen ons dwingen om onze opvattingen over de klassenstrijd te herzien, nou dan moeten we die herzien en dan moeten we niet terwille van onze opvattingen de gebeurtenissen kleuren. Overigens, zo voegde "Solidarity" er aan toe, behoeft er niet zoveel herzien te worden. Er behoeft alleen maar het een en ander nader te worden gepreciseerd.

Aan die nadere precisering liet "Solidarity" het niet ontbreken. Het vergeleek daartoe drie voorbeelden met elkaar: het voorbeeld van Plessey, het voorbeeld van Allis-Chalmers en 't voorbeeld van Fisher-Bendix. "Solidarity" betoogde het volgende:

- bij de Plessey-fabrieken in Alexandria was er sprake van een werkelijke bezetting (anders dan bij de U.C.S.) en die werkelijke bezetting geschiedde spontaan. Zij leidde tot een situatie, waarbij de arbeiders zelf, binnen de bezette fabriek in een voltallige vergadering der bezitters, die regelmatig vijf maanden lang bijna dagelijks werd gehouden, beslisten over hun eigen actie;

- bij de Allis-Chalmersfabriek in Mold was er eveneens sprake van een werkelijke bezetting, die eveneens spontaan geschiedde. Maar die leidde hier niet tot een zelf beslissen over het verloop van de actie;

- bij Fisher-Bendix in Kirkby was er wederom een werkelijke bezetting, die echter niet spontaan geschiedde, echter wél leidde tot een democratie van onder op, waarbij het beslissingsrecht en de zeggenschap kwamen te berusten bij de voltallige vergadering der bezitters.

Welke van deze drie acties, zo vroeg "Solidarity" stelt nu eigenlijk het minste voor, dat wil dan zeggen, lijkt het minste op eigen machtsvorming van de arbeiders? Het antwoord ligt voor de hand: de actie in Mold bij Allis-Chalmers lijkt uiterlijk, vanwege de spontaniteit en de bezetting wel belangrijk, maar in wezen is daar van een zelfstandig optreden van de arbeiders niets overgebleven. Men liet het allemaal maar aan die vertrouwensman van de vakbond over. Welnu, dát soort spontaniteit vertoont de arbeidersklasse immer. Zij laat vaak en liet in het verleden altijd, geheel "spontaan" de "leiders" hun gang gaan.

Het is heel belangrijk, dat de arbeiders spontaan handelen, maar wat er aan

moet worden toegevoegd is, dat het belangrijk is, dat ze spontaal zelf handelen. En wat nu het voorbeeld van Fisher Bendix leert is, dat op dat zelf handelen al het accent moet worden gelegd.

Kan er nu beweerd worden, dat de arbeiders van Fisher-Bendix zélf hun actie hebben voorbereid? Ja en nee. Niet in zoverre, dat zij er niet allemaal van wisten en niet in zoverre ook, dat zelfs diegenen die er van wisten een deel van de zaak aan een heel beperkt comité van shopstewards hebben toevertrouwd. Maar als arbeiders besluiten een bepaalde taak aan een bepaald comité toe te vertrouwen, moet er dan al beweerd worden, dat zij niet meer zelf handelen? "Big Flame" wil de geschiedenis van de "Fisher-Bendix"-bezetting graag anders schrijven. De reden is daarvan kennelijk dat "Big Flame" de gang van zaken bij Fisher-Bendix alleen maar kan goedkeuren als ze die zó beschrijft als het die groep goeddunkt en ze blijkbaar niet kan goedkeuren zoals ze werkelijk zijn geweest. Maar wat hééft "Big Flame" eigenlijk goed te keuren? Is het een zaak van de Fisher-Bendix-arbeiders of de plannen geheim moeten zijn en of er een rookgordijn omheen moet worden gelegd, of is dat een zaak van "Big Flame"? Het is, zo antwoordde "Solidarity" natuurlijk een zaak van de Fisher-Bendix-arbeiders, zo goed als het ook volkomen de zaak van de arbeiders van Allis-Chalmers is, hoe zij willen handelen. Alleen bij een beoordeling, dat wil zeggen bij het zoeken naar een antwoord op de vraag wat of zo'n actie nu voorstelt en betekent, zal men zich duidelijk moeten uitspreken, waaraan men de meeste betekenis hecht. Voor ons, aldus "Solidarity", is het antwoord niet moeilijk. De meeste betekenis hechten wij niet aan de vraag of de actie al dan niet spontaan tot stand is gekomen, maar aan de vraag of zij tot zelfstandige arbeidersmacht gevoerd heeft.

Wij hebben hier uiteraard de polemiek waarmee wij in lange mondelinge gesprekken op de hoogte werden gebracht, slechts in verkorte vorm weergegeven. Wat hierboven geschreven staat zal, dunkt ons, voor de lezer voldoende zijn om hem te doen inzien, dat wat het wezen van de zaak betreft, onze opvattingen met die van "Solidarity" overeenkomen; niet met die van "Big Flame".

=====